

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU MB „IDĖJŲ MUGĖ“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2018 m. kovo 6 d. Nr. (18)SN-10)SP-27

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. sausio 10 d. buvo gautas VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ (toliau – Įstaiga) skundas dėl 2017 m. gruodžio 6 d. interneto tinklalapyje www.darbo.lt įdėto darbo skelbimo, kuris galimai diskriminuoja asmenis dėl amžiaus. Darbo skelbime rašoma, kad ieškoma vairuotojo-pavežėjo papildomam darbui naktinėje pamainoje (ketvirtadienį, penktadienį ir šeštadienį). Skelbime pabrėžiama, kad reikalingas vairuotojas nuo 25 metų su ne mažesniu kaip 2-ųjų metų vairavimo stažu. Įstaiga Tarnybos prašo išnagrinėti skundą dėl MB „Idėjų mugė“ (toliau – Bendrovė) viešai paskelbto diskriminuojančio darbo skelbimo, pažeidžiančio lygias galimybes.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. sausio 16 d. raštu Nr. (18)SN-10)S-38 kreipėsi į Bendrovės vadovą ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar į darbą vairuotojo-pavežėjo pareigoms yra priimami tik vyresni nei 25 metų amžiaus asmenys (jei taip – nurodyti, kodėl); ar į darbą vairuotojo-pavežėjo pareigoms pretendavo jaunesni asmenys (jei taip – ar jiems buvo suteikta galimybė dalyvauti atrankoje); ar į siūlomas pareigas darbuotojas arba darbuotoja jau yra priimti (jei taip – nurodyti jo arba jų amžių); kas ir kieno nurodymu parengė ir išplatino darbo skelbimą. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Nesulaukus atsakymo ir nepavykus susisiekti telefonu, 2018 m. vasario 12 d. elektroniniu paštu buvo pakartotinai kreiptasi į Bendrovės vadovą, raginant pateikti atsakymą.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t è:

2018 m. vasario 19 d. Tarnyboje elektroniniu paštu buvo gautas Bendrovės vadovo D. L. atsakymas. Vadovas parašė, jog apgailestauja, kad skelbimas buvo neteisingo turinio ir pažeidė lygias galimybes. Pastebėjus šią klaidą, skelbimas netrukus buvo pašalintas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar MB „Idėjų mugė“, paskelbdama darbo skelbimą, kuriame nurodytas konkretus amžiaus kriterijus (nuo 25 metų), nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypatingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Konstatuotina, kad Europos Sąjungos institucijose įtvirtintas diskriminacijos draudimas ir dėl amžiaus.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant

įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuriuo draudžiama diskriminacija šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamai Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju interneto tinklalapyje www.darbo.lt Bendrovė publikavo darbo skelbimą dėl vairuotojo-pavežėjo pareigų ir nurodė, kad ieškoma asmens nuo 25 metų amžiaus. Remiantis Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatomis, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą

arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus. Konstatuotina, kad Lygių galimybių įstatyme imperatyviai nurodyta, kad darbo skelbimuose negali būti nurodomi amžiaus kriterijai, taip ribojama ar atgrasoma asmenims kreiptis dėl darbo pozicijos. Pažymėtina, kad darbo skelbimas buvo publikuotas interneto tinklalapyje www.darbo.lt 2017 m. gruodžio 6 d., taigi lygias galimybes pažeidžiantis veiksmai – diskriminuojančio darbo skelbimo paskelbimas – jau buvo įvykdyti paskelbimo akimirka.

Pažymėtina, kad darbo skelbimas buvo publikuotas 2017 m. gruodžio 6 d., tyrimas dėl skelbimo pradėtas 2018 m. sausio 10 d. (raštas „Dėl informacijos pateikimo“ išsiųstas 2018 m. sausio 16 d.), o neišsami informacija (neatsakyta į lygių galimybių kontrolieriaus klausimus) apie nutrauktus veiksmus gauta tik 2018 m. vasario 19 d. Neturint tikslios informacijos apie nutrauktus veiksmus (kada tiksliai jie buvo nutraukti) ir priimtus / nepriimtus asmenis į siūlomas pareigas, galima preziumuoti, kad darbo skelbimas buvo pasiekiamas daugiau nei du mėnesius, taigi manytina, kad tiek truko lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai.

Pabrėžtina, kad remiantis Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnio nuostatomis, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, pareziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Lygių galimybių įstatymu numatyta pareiga skundžiamajam asmeniui įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas. Nagrinėjamu atveju MB „Idėjų mugė“ vadovas neatsakė į lygių galimybių kontrolieriaus 2018 m. sausio 16 d. rašte Nr. (18)SN-10)S-38 išskeltus klausimus, t. y., nepateikė informacijos, ar darbuotojas yra priimtas, ir ne informavo apie darbuotojo amžių, tik pranešė, kad įsivėlė klaida ir lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai yra nutraukti (nenurodant, kada veiksmai buvo nutraukti), taigi konstatuotina, kad Bendrovės vadovas neįvykdė Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje nustatytos pareigos.

Tam tikrais atvejais diskriminacija amžiaus pagrindu gali būti pateisinama. Visų pirma, remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 punktu, gali būti pateisinamos įstatymų nustatytos dėl pilietybės taikomos skirtingos teisės, bet nagrinėjamu atveju situacija niekaip nėra susijusi su pilietybės pagrindu. Antra, remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 7 punktu, diskriminacija gali būti pateisinama, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tam tikra žmogaus savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, o šis tikslas yra teisėtas ir reikalavimas yra proporcingas. Nagrinėjamu atveju ieškoma asmens, kuris

atliktų vairuotojo-pavežėjo pareigas, taigi, manytina, kad amžiaus kriterijus nėra esminis siekiant atlikti tokias pareigas, kad svarbiausia šiuo atveju yra vairavimo gebėjimai. Trečia, remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 1 punktu, gali būti pateisinami įstatymu nustatyti apribojimai dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Nagrinėjamu atveju nebuvo nustatytas joks įstatymas, kuriame būtų nurodyta, kad vairuotojas-pavežėjas gali būti tik asmuo, vyresnis nei 25 metų. Darytina išvada, kad šiuo atveju diskriminuojantys veiksmai – diskriminacinio darbo skelbimo paskelbimas – nėra niekuo pagrįsti.

Darytina išvada, kad MB „Idėjų mugė“, darbo skelbime dėl vairuotojo-pavežėjo pareigų numatydama amžiaus reikalavimą (nuo 25 metų), nepagrįstai teikė pirmenybę vyresnio amžiaus asmenims. Tokiais veiksmais Bendrovė tiesiogiai diskriminavo jaunesnius asmenis, taigi pažeidė Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnį, t. y., padarė lygių galimybių pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 15 straipsniu ir 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti MB „Idėjų mugė“ vadovą dėl padaryto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti MB „Idėjų mugė“ vadovą ir VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė